

ת"פ 13990/11/10 - מדינת ישראל - משטרת ישראל נגד א א

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 13990-11-10 מדינת ישראל נ' א(עציר)

בפני כב' השופט בני שגיא

המאשימה: מדינת ישראל - משטרת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד נעמה ניר

נגד

הנאשם: א א

ע"י ב"כ עו"ד גלאון קפלנסקי

הכרעת דין

הערה מקדימה - הכרעת הדין ניתנת למעלה מ-3 שנים ממועד תום שמיעת הראיות, זאת נוכח הימלטות הנאשם והתליית ההליכים. ההליכים חודשו רק בחודש פברואר 2016 לאחר שהנאשם נעצר.

א. סיפור המעשה

1. ראובן מגיע למקום עבודתו, כמידי בוקר, ועד מהרה שוקע בשגרתו היומית. לפתע מצלצל הטלפון ומצדו השני של הקו נשמע קול צרוד המודיע לו כי הוא מחזיק בידו מעטפה הממוענת אליו ונושאת את כתובתו, אך הגיעה בטעות למשרדו הממוקם בסמוך. הדובר האלמוני מודיע לראובן כי עליו לצאת מהמשרד ומבקש ממנו לסור אליו בדחיפות על מנת לאסוף את המעטפה. לאחר מספר דקות, מתקשר אותו אלמוני לראובן פעם נוספת ומאיץ בו, בנימוקים שונים, לצאת מיד. ראובן, בחושבו שאותו אדם מפגין אזרחות טובה, ניאות לצאת מיד לדרך. בהגיעו למקום אליו נשלח מבחין ראובן, כי בכתובת שנמסרה לו אין זכר למשרד או למעטפה המיועדת לו. מבולבל ונבוך חוזר ראובן למשרד, שעזב אך לפני דקות ספורות ומגלה, כי אלמוני חדר למקום ורכושו נגנב. ראובן מבין שהשיחה התמימה, היתה למעשה שיחת תחבולה שנועדה להוציא אותו ממשרדו ולאפשר את ביצוע הגניבה.

שיטת הפעולה המתוארת לעיל תכונה להלן - **שיטת המרמה**.

ד"ר ניקרובצקי; גב' מילנה רשצ'נקו; גב' מלכה גוטמן וכרמלה קוטנר; ד"ר יובל בר; מר יוסף קטלר; גב' אילנה פולק ועוה"ד גיל ברקאי; גב' רות שומרני ובעלה; גב' אייל ושותפתה, גב' גליקמן; החלו, כמו ראובן, את יום עבודתם השגרתי, אשר נקטע באותה שיחת טלפון תמימה, וכולם מצאו עצמם כקורבנות של שיטת המרמה.

2. כתב האישום המקורי כלל אחד עשר אישומים שונים במסגרתם הופעלה שיטת המרמה, אולם במהלך ניהול ההליך, חזרה בה התביעה מאישומים 2 ו-8 וזאת בשל קושי בזימון העדים הרלוונטיים לאותם אישומים. נותרנו אפוא עם תשעה מקרים שונים המתארים כיצד הופעלה שיטת המרמה.

3. להלן יסקרו עובדות האישומים השונים, וזאת תוך שמירה על מספור האישומים כמפורט בכתב האישום המקורי.

אישום ראשון - ביום 16.8.10 סמוך לשעה 11:00, התקשר הנאשם למרפאתו של ד"ר נסטור ניקרובצקי בתל אביב ושכנעו לצאת ממנו על מנת לאסוף חבילה. לאחר שזה יצא - פרץ הנאשם למרפאה וגנב את תיקו שהכיל 1,050 אירו, כרטיסי אשראי וחפצים אישיים נוספים.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות וגניבה מעסק, תוך שימוש בתחבולה, לפי סעיף 407(ב)+405(ד)+(א) לחוק העונשין - התשל"ז 1977 (להלן - **חוק העונשין**).

אישום שלישי - ביום 5.8.10 סמוך לשעה 13:30, התקשר הנאשם למשרד סיעוד בפתח-תקווה ושכנע את גב' מילנה רשצ'נקו לצאת ממנו על מנת לאסוף מכתב. לאחר שזו יצאה - פרץ הנאשם למשרד דרך החלון וגנב ממנו ארנק שהכיל ₪ 600, כרטיס אשראי ומסמכים אישיים נוספים.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות וגניבה מעסק, תוך שימוש בתחבולה, לפי סעיף 407(ב)+405(ד)+(א) לחוק העונשין.

אישום רביעי - ביום 8.6.10 סמוך לשעה 11:30, התקשר הנאשם למכון קוסמטיקה בת"א ושכנע את מלכה קוטנר לצאת ממנו על מנת לאסוף חבילה. לאחר שזו יצאה - פרץ הנאשם וגנב מתוך תיק של אחת הלקוחות ₪ 450 במזומן.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות וגניבה מעסק, תוך שימוש בתחבולה, לפי סעיף 407(ב)+405(ד)+(א) לחוק העונשין.

אישום חמישי - ביום 29.7.10 סמוך לשעה 11:00, התקשר הנאשם למרפאת השיניים של ד"ר בר בגבעתיים ולאחר ששכנע את סייעת השיניים ואת הרופא לצאת ממנה לאסוף חבילה - נכנס אליה. ד"ר בר, אשר ירד לאסוף את "החבילה" שב באופן מידי למרפאה והצליח לתפוס את הנאשם מיד עם יציאתו מהמרפאה. הנאשם ניסה להפחידו בכך שאמר למתלונן שאינו יודע עם מי הוא הסתבך וכי הוא ישב בכלא עם אנשים. כחצי שעה לאחר מכן התקשר הנאשם לד"ר בר ואיים על חייו, בכך שאמר לו כי "מחכים לו למטה עם אקדח" וכשהוא (ד"ר בר) יירד למטה יהרגו אותו.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות לעסק בכוונה לבצע גניבה, תוך שימוש בתחבולה לפי סעיף 407(א)+405(ד)+(א) לחוק העונשין ועבירת איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין.

אישום שישי - ביום 26.7.10 סמוך לשעה 12:30, התקשר הנאשם למשרדו של יוסף קטלר בת"א ולאחר ששכנע את האחרון לצאת ממנו לאסוף דבר דואר (נסיון שהצליח) הוא ניסה לפרוץ למשרדו אולם ללא

הצלחה.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של ניסיון התפרצות בתחבולה לעסק, לפי סעיף 25 + 407(א) לחוק העונשין.

אישום שביעי - ביום 10.5.10 סמוך לשעה 11:20 התקשרה אישה למשרד סיעוד בחדרה ושכנעה את גב' לודמילה לבוב-גנטמן לצאת ממנו על מנת לאסוף מעטפה ולאחר שיצאה - פרץ הנאשם למשרד וגנב מתוך ארנקה של גב' לבוב-גנטמן ₪ 2,600 במזומן.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות וגניבה מעסק, תוך שימוש בתחבולה, לפי סעיף 407(ב)+405(ד)+(א) לחוק העונשין.

אישום תשיעי - ביום 7.2.10 סמוך לשעה 17:00, התקשר הנאשם למשרד עורכי דין בת"א ושכנע את גב' פולק לצאת ממנו על מנת לאסוף מעטפה גדולה ולאחר שהיא וחברתה לעבודה, עוה"ד ברקאי, יצאו - פרץ האדם למשרד וגנב ארנק שהכיל ₪ 100 במזומן, כרטיסי אשראי ומסמכים אישיים.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות וגניבה מעסק, תוך שימוש בתחבולה, לפי סעיף 407(ב)+405(ד)+(א) לחוק העונשין.

אישום עשירי - ביום 2.2.10 סמוך לשעה 16:30, התקשר הנאשם למשרד ליחסי ציבור בתל אביב ושכנע את גב' אלינור גליקמן ואת עמליה אייל לצאת על מנת לקבל חבילה, ואז פרץ למשרדן וגנב ארנק שהכיל ₪ 400, כרטיסי אשראי ומסמכים אישיים.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות וגניבה מעסק, תוך שימוש בתחבולה, לפי סעיף 407(ב)+405(ד)+(א) לחוק העונשין.

אישום אחד-עשר - ביום 2.2.10 סמוך לשעה 15:00, התקשרה אישה למשרד ר"ח בת"א ולאחר ששכנעה את גב' שומרוני (אשכנזי) לצאת ממנו - נכנס הנאשם למשרד וגנב ארנק שהכיל כסף מזומן, כרטיסי אשראי ומסמכים אישיים נוספים.

במסגרת אישום זה מייחסת התביעה לנאשם עבירה של התפרצות וגניבה מעסק, תוך שימוש בתחבולה, לפי סעיף 407(ב)+405(ד)+(א) לחוק העונשין.

ג. טיעוני הצדדים

תמצית טיעוני התביעה לעניין התשתית הראייתית

4. התביעה, באמצעות עו"ד נעמה ניר, עתרה להרשעת הנאשם בכל האישומים וזאת בהתבסס על הראיות הבאות: הודעות הנאשם במשטרה, הכוללות אמרות מפלילות לרבות כאלה המהוות הודאה בביצוע העבירות; עדות חברתו לחיים של הנאשם, גב' סוזי בן נון (להלן - **סוזי**) אשר תיארה בחקירתה מקרה אחד בו נטלה חלק בשיטת המרמה; תפיסתו של הנאשם בכך באישום החמישי המשליכה על כלל האישומים לאור שיטת המרמה הזוהה; העובדה כי בכל המקרים המתוארים בכתב האישום נעשה

עמוד 3

שימוש באותו מספר טלפון, וכי הנאשם הוא המחזיק הבלעדי של אותו מספר (המספר המבצעי).

תמצית טיעוני ההגנה לעניין התשתית הראייתית

5. הנאשם, באמצעות עו"ד גלאון קפלנסקי, כופר במיוחס לו בכתב האישום וזאת בהתבסס על הטענות הבאות: (א) נטען כי המקרים השונים המפורטים בכתב האישום אינם מהווים שיטה ייחודית, וניתן להצביע על מקרים נוספים אשר אינם מיוחסים לנאשם, ומלמדים על קיומה של אפשרות לפעילות של מספר אנשים בדרכים דומות; (ב) נטען כי לא ניתן לקשור את מספר הטלפון בו נעשה שימוש בכל המקרים דווקא לנאשם; (ג) נטען כי אין לייחס משקל כלשהו לאמרתיו המפלילות של הנאשם במשטרה, וזאת בשים לב לאישיותו המורכבת ונתוניו הקוגניטיביים, לנסיבות גביית ההודעות אשר פגעו ברצונו הטוב והחופשי, וכן למצבו הנפשי; (ד) נטען כי אין לייחס משקל כלשהו לאמרתיה של סוזי במשטרה, וזאת לאור נתוניה הקוגניטיביים, לרבות העובדה כי מדובר בעדה אשר סיימה 5 שנות לימוד.

טענות הצדדים בהתייחס למצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירות

6. מעבר למחלוקת הראייתית הנטושה בין הצדדים, כפי שפורטה לעיל, קימת מחלוקת מרכזית הנוגעת לשאלת מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירות. בהקשר זה יצוין, כי בחלק מהתקופה הרלוונטית בו בוצעו המעשים המתוארים בכתב האישום, נמצא הנאשם כבלתי כשיר לעמוד לדין בשל מצב נפשי בהליכים אחרים אשר נוהלו בבית משפט השלום בירושלים. לשיטת ההגנה, קביעותיהם של המומחים השונים מלשכת הפסיכיאטר המחוזי במחוז ירושלים ובית החולים "איתנים" משתרעות אף על האישומים הרלוונטיים שבוצעו בתקופות קרובות. לציין כי בתחילת הדרך מיקד הסניגור את טענתו בהקשר לאישומים 7, 9-11, אולם במסגרת סיכומי הרחיב הסניגור את הטענה לכזו שחלה על כלל האישומים, ואף טען כי התנהלותה של התביעה בשני ראשים (הסכמה להפסקת הליכים - בבית המשפט בירושלים, וניהול הליך - בבית המשפט בתל אביב) מצדיקה קבלת טענה של הגנה מן הצדק.

התביעה סבורה כי יש לאמץ את קביעות המומחה מלשכת הפסיכיאטר המחוזי בתל אביב, אשר הוא המומחה היחיד שהתייחס למצבו הנפשי של הנאשם בהקשר לכתב האישום הנוכחי, והוא זה שקבע כי אין כל קשר בין מצבו הנפשי של הנאשם לבין העבירות הרלוונטיות.

דיון והכרעה ד.

7. לאחר שבחנתי את כלל העדויות והראיות, הגעתי למסקנה ברורה לפיה יש מקום להרשיע את הנאשם בכל המיוחס לו בכתב אישום, וכן לקבוע כי הרשעתו באישום העשירי תתייחס לגניבה שני ארנקים ולא ארנק אחד בלבד כפי שפורט בכתב האישום.

כיון שההגנה לא חלקה על קרות האירועים כפי שתוארו על ידי המתלוננים, או על מהימנותם במישורים אחרים, לא ראיתי לסקור בהרחבה את עדויותיהם, ואמקד הכרעתי בשלושה מישורים הרלוונטיים להוכחת זהות מבצע העבירות: **הראשון** - הקשר בין האישומים השונים; **השני** - מגוון הראיות הקושרות את הנאשם לביצוע המעשים; **השלישי** - מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירות והקשר הסיבתי.

הקשר בין האישומים השונים

8. הגעתי למסקנה כי קיים קשר הדוק בין האישומים השונים, וכי ניתן לקבוע, ברמת הוודאות הנדרשת במשפט הפלילי, כי אותו אדם עומד מאחורי שיטת המרמה, כאשר בחלק מן המקרים קיימת אפשרות כי אותו אדם נעזר אף בגורם נוסף.

מסקנתי מבוססת על העובדה כי בכל האישומים נעשה שימוש באותו מספר טלפון, וכן על המאפיינים הדומים של שיטת המרמה, כמפורט להלן:

א. השימוש באותו מספר טלפון בכל האישומים

מעדותה של החוקרת יפעת גאון עולה כי תחילה הונחו על שולחנה שלושה תיקים המתארים פעילות עבריינית בדרך של שיטת המרמה, ומתיקים אלה עלה כי נעשה שימוש באותו מספר טלפון (054-3124759, להלן - **המספר המבצעי**). מספר הטלפון זוהה על ידי המתלוננים באותם תיקים, בין אם כיון שהופיע על צג הטלפון, ובין אם באמצעות שימוש בפנקציית "חיוג חוזר" (ראה עדויות המתלוננים באישומים 5-7).

וכך תיארה זאת החוקרת גאון:

"...התקבלו כמה תיקים נדמה לי שלושה תיקים של איזה שהוא בן אדם שמתקשר למשרד, מבקש ממי שנמצא במשרד לבוא לקחת חבילה מאיזה שהוא מקום, בדרך כלל מוסר כתובת שהיא לא קיימת, כאילו רחוב שהכוונה שהמשרד קיים בו אבל המספר לא קיים ובתלונות האלה התקבל איזה שהוא מספר טלפון, אותו מספר טלפון, כאילו שיחה נכנסת מאותו מספר טלפון. אני הוצאתי, לא ידעתי מי זה, הביאו לי את התיקים לחקירה, הוצאתי פלט שיחות יוצאות למספר הזה שהופיע בשלושת התלונות, נדמה לי שזה היה שלוש תלונות."

לאחר שזוהה הקשר בין שלושת התיקים, ניגשה החוקרת גאון והוציאה פלט שיחות יוצאות ונכנסות לאותו מספר מבצעי (ת/1 אשר הוגש בהסכמה, להלן - **פלט השיחות**).

פלט השיחות הראה דפוס מסוים ובהתאם לו החלה החוקרת גאון להתחקות אחרי המעשים השונים. היא חייגה למספרי הטלפון שמופיעים בפלט, ושאלה את העונים האם נפלו קורבן למעשי תחבולה דומים.

הטבלה שלהלן תפרט את האופן בו הופיע וזוהה המספר המבצעי בחלוקה לאישומים השונים.

מספר אישום	שם מתלונן	אופן הזיהוי
1	ד"ר ניקרובסקי	מספר הטלפון של מרפאתו (03-5465544) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותו ואת האמור בכתב האישום.
3	גב' ראשצ'נקו	מספר הטלפון של מקום עבודתה (03-9390366) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותה ואת האמור בכתב האישום.
4	גב' גוטמן	מספר הטלפון של מקום עבודתה (03-5236617) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את האמור בכתב האישום.
5	ד"ר בר	מספר הטלפון של מרפאתו (03-6739646) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותו ואת האמור בכתב האישום.
6	מר קלטר	מספר הטלפון של משרדו (03-5277678) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותו ואת האמור בכתב האישום.

7	גב' לבוב-גנטמן	מספר הטלפון של מקום עבודתה (04-6324013) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותה ואת האמור בכתב האישום
9	גב' פולק	מספר הטלפון של משרד עו"ד ברקאי (03-6955211) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותו של עו"ד ברקאי ואת עדותה של גב' פולק באשר לאירוע המתואר בכתב האישום.
10	גב' גליקמן/גב' אייל	מספר הטלפון של מקום העבודה המשותף של גב' אייל וגב' גליקמן (03-5617758) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותן של השתיים ואת האמור בכתב האישום.
11	גב' רות שומרוני (אשכנזי)	מספר הטלפון של מקום עבודתה (03-5273045) מופיע בפלט השיחות במועד התואם את עדותה ואת האמור בכתב האישום, ועולה ממזכר החוקרת גאון ת/8-20 אשר ערכה בירור ממנו עולה כי למשרד שני מספרים.

9. חשוב לציין כי הסניגור לא חלק בסיכומיו כי בכל האישומים נעשה שימוש באותו מספר מבצעי, וטענותיו התמקדו בדברים הבאים: **"הנאשם טוען כי הטלפון 'המבצעי' המיוחס כשייך לו לטענת התביעה בכל האישומים נשוא כתב האישום אינו שייך לו ובכל מקרה אם היה בשימוש הרי זה לזמן קצר בלבד שלא ניתן לתחמו הן בבחינת המחזיק בו והן בבחינת זמני ההחזקה"**.

ב. מאפיינה הדומים של שיטת המרמה

10. בחינת תיאורי המתלוננים מלמדת על קווי דמיון רבים ומשמעותיים. כך לעניין הטכניקה העומדת ביסוד שיטת המרמה; כך לעניין האמתלות (חבילה/מעטפה); כך לעניין "הלחץ" אשר הפעיל המתקשר על העונה לצאת באופן "מידי" על מנת לאסוף את "החבילה"; לאמור לעיל יש להוסיף את ההתרשמות הזוהר אשר חלקו חלק מהמתלוננים, לפיה הדובר עיוות את קולו או נשמע כמו אשה זקנה, ואת העובדה כי אישומים 10 ו-11 בוצעו באותו יום, ובפער זמנים של שעה וחצי בלבד.

ברור כי בחינת נסיבותיו של כל מקרה ומקרה מלמדת כי ניתן לטעון לקיומם של הבדלים שונים (וראה לדוגמא האמור בסעיף 116 לסיכומי ההגנה), אולם גם אם קיימים הבדלים, הרי שאלו מזעריים ונובעים מהנסיבות הקונקרטיות ומתגובות המתלוננים לדרישה לצאת לאסוף את "החבילה".

11. אינני רואה להידרש בהרחבה למשמעות הראייתית של "עדות שיטה", שכן לטעמי - די בשימוש באותו מספר מבצעי על מנת לקשור בין המקרים השונים. אסתפק בכך שאציין כי על פי פסיקת בית המשפט העליון, יש לבצע הבחנה בין מקרים שמסתמכים על עדות שיטה כראיה יחידה לזהותו של העבריין, שאז הדמיון בשיטת הביצוע צריך להיות גבוה מאוד, לעומת מקרים בהם עדות שיטה הינה רק בבחינת מסייעת לעדותו של עד שאז ניתן למתן את הדרישה ולהסתפק במידה פחותה של דמיון.

ראה בעניין זה עמדתו של השופט ברק (כתוארו אז) בע"פ 679/78 כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(1), 480, עמ' 493-494, שם נקבע כדלקמן:

"לדעתי, ערכה הראיתי של עדות שיטה אינו צריך להיקבע על יסוד מבחנים חיצוניים נוקשים, אלא צריך להישקל על רקען הפנימי של סך כל הראיות המצויות לפני בית-המשפט. על כן נראה לי כי אין

לומר כי בכל מצב ומצב צריכה עדות השיטה להגיע לכדי "כרטיס ביקור" או מעין "טביעת אצבעות". הכל תלוי ב"סל" הראיות שלפני בית-המשפט, ובשימוש המיוחד אשר מבקשים לעשות בעדות השיטה. כמו חברתי הנכבדה, גם אני סבור, כי אם למשל, עדות השיטה היא העדות היחידה לקביעת זהותו של הנאשם בביצוע העבירה, אך הגיוני הוא לדרוש כי עדות השיטה תצביע על מידה גבוהה ביותר של דמיון. לעומת זאת, אם קיימת לפני בית-המשפט עדות מהימנה הקובעת את זהותו של הנאשם בביצוע העבירה, אך עדות זו דרושה סיוע, בהיותה עדות שותף, אין זה סביר לדרוש בכל מקרה כי עדות השיטה תצביע על אותה מידה גבוהה של דמיון".

הקשר בין האישומים השונים - סיכום

12. הוכח, ברמת הוודאות הנדרשת במשפט הפלילי, כי קיים קשר הדוק בין האישומים השונים, הן נוכח השימוש באותו מספר מבצעי, והן ממאפיינה הזחים של שיטת המרמה.

הראיות הקושרות את הנאשם לביצוע המעשים

13. אעבור כעת לסקירת הראיות השונות הקושרות את הנאשם לביצוע המעשים וזאת בחלוקה הבאה: (א) ראיות המוכיחות כי המספר המבצעי היה בשימוש של הנאשם; (ב) ראיות לעניין תפיסתו של הנאשם בכף באישום החמישי והשלכת ראיות אלה על כלל האישומים; (ג) עדותה המפלילה של סוזי - זוגתו של הנאשם; (ד) גרסת הנאשם במשטרה.

א. ראיות המוכיחות כי המספר המבצעי היה בשימוש של הנאשם

ראיה ראשונה: אמרתה של סוזי

14. סוזי, חברתו לחיים של הנאשם, אישרה בחקירתה במשטרה כי הנאשם החזיק בטלפון המבצעי.

כך מהודעתה (ת/13 ש' 33-38):

"ש: היה לאלי מספר טלפון או שעדיין יש לו 054-3124759?"

ת: כן היה לו.

ש: כמה זמן היה לו את המספר הזה?"

ת: שנה אולי. אבל כבר חודש אין לו את המספר הזה.

ש: מה עשה עם הכרטיס SIM של המספר 054-3124759?"

ת: אני לא יודעת, אני לא איתו כל היום."

בעדותה בבית המשפט, ולא באופן מפתיע, חזרה בה סוזי מאמרתיה, הוכרזה כעדה עוינת והודעותיה הוגשו בהתאם לסעיף 10א לפקודת הראיות. סוזי הסבירה כי בעת חקירתה הייתה בלחץ, אוימה על ידי החוקרת גאון,

חששה שתיעצר, ועל כן מסרה את שמסרה.

15. לאחר בחינת הנתונים השונים הגעתי למסקנה לפיה יש להעדיף את אמרתה ההגיונית של סוזי במשטרה, על פני עדותה בבית המשפט, שנעדרה הגיון פנימי ונראה היה כי כל מטרתה לסייע לנאשם לצאת מהסבך אליו נקלע.

יודגש כי בשלב מסוים בחקירה, ולאחר שהבינה החוקרת כי סוזי נטלה חלק פעיל באחת ההתקשרויות לבתי העסק, החלה לחקור אותה כחשודה, אלא שאמרתה בדבר שיוך המספר המבצעי לנאשם נאמרה עוד קודם לכן, בשלב בו נחקרה כעדה. עוד יצוין כי לאחר שהתברר לחוקרת כי העדה אינה יודעת לקרוא ולכתוב, הועתקה החקירה לחדר בו מותקנת מצלמה, שם המשיכה החקירה (חלק זה לא תועד מחמת תקלה טכנית), ובסיומה הקריאה החוקרת לסוזי את הודעתה (חלק שתועד בתקליטור ת/16). צפייה בתקליטור, גם אם מדובר בחלק שהגיע לאחר שלב השאלות, מלמדת כי האווירה בין השתיים הייתה נינוחה, נטולת אלמנטים ברורים של לחץ, תוך שסוזי לא ביקשה בזמן אמת, עת הוקראה לה הודעתה, לחזור בה מאמרתה.

אף שאין חולק כי נתוניה הקוגניטיביים של סוזי אינם גבוהים, אינני סבור כי יש בכך כדי להשליך על המשקל שיש ליתן לאמרתה במשטרה, שהן כאמור ההגיוניות, רחוקות מלהיות "מרצות" ובעיקר - מתייטבות ומשתלבות עם כלל הראיות.

העובדה כי מדובר במי שניהלה עם הנאשם מערכת יחסים זוגית מלמדת כי סוזי נעדרת כל אינטרס בהפללת הנאשם, וזו הייתה אף התרשמותי עת העידה, ומכאן המשקל המשמעותי שיש ליתן לאמרתה בדבר החזקת המספר המבצעי על ידי הנאשם כ"שנה" עובר לחקירה בחודש אוקטובר 2010.

16. בשולי קביעתי, ראיתי להעיר הערה נוספת הקשורה לעדותה של סוזי - טרם נשמעה עדותה של סוזי בבית המשפט ביום 29.11.2011, דחיתי את טענת הסניגור לראותה כ"בן זוג" באופן המונע ממנה להעיד לחובת הנאשם (וראו החלטתי בעמ' 142 לפרוטוקול). נוכח בריחת הנאשם והתליית ההליכים, לא ניתן היה להביא לסיום ההליכים בסמוך לסיום שמיעת הראיות, ולאחר כ-4 שנים, במסגרת תיקון 16 לפקודת הראיות, משנת 2015, נקבע כי ידוע בציבור, ייחשב כבן זוג לעניין היעדר הכשרות להעיד לחובת בן זוגו. אף שמדובר בדין פרוצדורלי, אשר יש לכאורה להחילו ביום ההכרעה, אינני סבור כי יש בתיקון האמור כדי להוביל לפסילת עדותה של סוזי. הטעם המרכזי העומד ביסוד איסור ההעדה הוא הרצון למנוע פגיעה בתא המשפחתי, וזאת כערך העומד בסתירה מסוימת לחתירה לחקר האמת. בענייננו, לא ניתן להחיל רציונאל זה בדיעבד, שכן עדותה של סוזי נשמעה בבית המשפט, עוד טרם התיקון, וככל שקיים חשש ל"פגיעה פוטנציאלית בתא המשפחתי", הרי שזו הייתה רלוונטית לשנת 2011. מכל מקום, אין בנמצא ראיות כלשהן כי פגיעה זו התרחשה בפועל, כי השניים עדיין מנהלים זוגיות, או כי טיב הזוגיות הנוכחית תואם להגדרת "ידועים בציבור".

ראיה שניה: אמרת הנאשם במשטרה מיום 26.10.10.

17. לאחר שנלכד בעקבות אירועי האישום החמישי, נחקר הנאשם במשטרה ביום 26.10.10, ואשר כי הטלפון המבצעי היה בחזקתו ובשימוש, וכדבריו: "כן. זה הטלפון שהתקשרתי ממנו הוא היה ברשותי" (ש' 17).

אתיחס בהמשך לעדותו של הנאשם בבית המשפט בה ניסה לחזור בו כמעט מכל נתון שאישר בחקירתו, אך אציין כבר כעת כי זו לקתה במהימנותה, הייתה רווית מניפולציות וכזבים, באופן המונע מתן משקל כלשהו לדברים ומתיישב עם התרשמות גורמים רפואיים שונים אשר התייחסו להתנהלות הנאשם כמשקפת רצון לקבלת רווחים משניים.

ראיה שלישית: אמרת רבקה בן נון (אמה של סוזי)

18. מהודעת גב' רבקה בן נון (ת/12), ומעדותה בבית המשפט עולה כי ביום 14.5.10 שוחחה במשך 19 דקות עם המספר המבצעי, וכי שיחה באורך כזה הייתה יכולה להתבצע רק עם בתה סוזי.

הגם שהודעתה של עדה זו הוגשה בהתאם לסעיף 10א לפקודת הראיות, אינני רואה להידרש לסתירות מסוימות בין האמור בגרסתה במשטרה לבין עדותה בבית המשפט, שכן גם לשיטת ההגנה, אין מחלוקת בדבר השיחה האמורה וזו מתיישבת עם המסקנה לפיה הטלפון המבצעי היה בחזקת סוזי והנאשם ולא בחזקת פלוני שאין לו קשר לביצוע העבירות.

"קשירת" המספר המבצעי לנאשם - סיכום

19. השילוב שבין אמרתה המפלילה של סוזי, הודאת הנאשם ודבריה של רבקה בן נון (הנתמכים בפלט השיחות), מוביל למסקנה עובדתית לפיה בשנת 2010 החזיק הנאשם בטלפון המבצעי ועשה בו שימוש.

ב. תפיסת הנאשם בכך באישום החמישי והשלכה על כלל האישומים

20. ד"ר יובל בר תיאר בעדותו את שאירע ביום 29.7.10, את שיחת הטלפון שקיבל, את ההודעה בדבר "חבילה שהגיעה בטעות לכתובת אחרת", ואת הבקשה כי יסור למשרד סמוך באותו רחוב על מנת לקבלה, את יציאתו לרחוב וההבנה כי נפל קורבן לשיטת המרמה.

וכך תיאר את שאירע בהמשך:

"זה היה נראה לי קצת מוזר ואמרתי אולי שזה אדם זקן וקצת סנילי ולא רציתי לתת לו לחכות למטה, אז ביקשתי מהפציינטית להמתין, ירדתי למטה וראיתי שאין אף אחד בכניסה לבניין, יצאתי לרחוב ולא הייתה מונית או אדם. הבנתי שעשו לי טריק ולכן חזרתי מיד למרפאה וראיתי אדם רץ מהמרפאה... הוא הגיח מחדר המדרגות והמרפאה שלי נמצאת בקומה הראשונה. זה בניין קטן. ישר עמדתי מולו ושאלתי אותו מה הוא עושה שם, והוא אמר שהוא בא לרופא שיניים ואני הרופא היחיד שם. באותן שניות הפציינטית יצאה בצעקות "יובל יובל" וסיפרה לי שהוא ניסה לגנוב מהמרפאה. כשהיא אמרה את זה תפסתי אותו ביד... שאלתי אותו אם הוא לקח משהו והוא אמר שלא, באותו זמן הסייעת חזרה, והיא והפציינטית בדקו אם הוא גנב משהו. הוא אמר לי שהוא לא גנב ושאיני לא יודע עם מי אני מסתבך ושהוא מכיר כל מיני אנשים וכל מיני דברים כאלה. רציתי לראות שהכיסים שלו ריקים. במרפאה יש לי חפצים קטנים ששווים אלפי שקלים. ראיתי שהוא לא לקח מהמרפאה כלום ונתתי לו ללכת (עמ' 154 לפרוטוקול)... ריחמתי עליו. לא פחדתי ממנו. בשעה הזו, ברגע הזה לא רציתי שזה יהיה על המצפון שלי ושחררתי אותו. זמן קצר לאחר מכן התקשרו למרפאה... בשלב הזה בכלל לא הייתי מתלונן עליו. התקשרו מאותו מספר ואז הסייעת שלי ענתה וראיתי אותה נורא נרגשת. היא

נתנה לי את הטלפון ושמעתי: "אנחנו פה למטה עם אקדחים, באנו להרוג את הרופא" ודיברו על המקצוע של אמא שלי וכל מיני קללות אחרות ו"אם הוא גבר, שירד למטה ועכשיו אנחנו הורגים אותו, אנחנו פה עם אקדח" בשלב הזה אני נבהלתי. אף פעם לא איימו עלי בצורה כזו, ואז התקשרתי למשטרה. יש לי מספר מזוהה במרפאה ורשמתי את המספרים שמהם האדם התקשר אלי. התקשרתי ודיווחתי למשטרה ביקשתי שיבואו מהר" (עמ' 155 שורות 6-13 לפרוטוקול).

21. נוכח האירועים שתוארו, נערך לעד מסדר זיהוי תמונות במסגרתו זיהה את תמונת הנאשם (ת/7). מעיון בפרוטוקול המסדר עולה כי ד"ר בר ציין כי קיים דמיון מסוים בין האדם שלכד (ושחרר) לשתיים מתמונות, אולם לאחר מכן מיקד את זיהויו בתמונה מספר 5 (תמונתו של הנאשם), לגביה ציין: **"...מספר 5 הכי דומה לו, סליחה, כשראיתי אותו הוא היה עם קסקט ומשקפיים עבים. כשאני מסתכל עליו עכשיו טוב אז מספר 5 מזכיר אותו"**. ד"ר בר נשאל מהי רמת הוודאות של זיהויו וציין: **"ברמה גבוהה זה הוא"**.

בעדותו בבית המשפט התייחס ד"ר בר שוב לרמת הוודאות וציין: **"הייתי בטוח ב-100%. בזמן האירוע הייתי מולו"** (פרו' עמ' 155 ש' 27).

הפסיקה הכירה באפשרות ביסוס ממצא מרשיע על זיהויו של אדם במסדר זיהוי, וזאת אף כאשר מדובר בראיה המבוססת על עדות יחידה של עד ראיה. קביעת משקלו של מסדר זיהוי נעשית על פי מבחן כפול ודו שלבי, שחלקו הראשון הוא העמידה באותם כללים שנקבעו בדיון למסדר זיהוי, וחלקו השני הוא אמינותו של המזהה בעיניו של בית המשפט (ע"פ 492/02 עסל נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(6), 935, עמ' 943-944). בנוסף נקבע כי על בית המשפט ליתן את הדעת למבחני עזר נוספים: מידת ההיכרות, נסיבות הזיהוי, פרק הזמן בו ראה המזהה את המזוהה, המרחק, והתאורה [ראה גם ע"פ 8902/11 חזיזה נ' מדינת ישראל (15.11.12), וכן ע"פ 2098/08 פרעוני נ' מדינת ישראל (28.12.11)].

22. בבואי להחיל את מבחני העזר אשר נקבעו בפסיקה לעניין זיהוי על נסיבותיו של המקרה שבפניי, נראה כי אלה מלמדים על קיומה של אפשרות טובה לזיהוי מבצע העבירה, הן לעניין תנאי התאורה (אור יום - סמוך לשעה 11:00 - ראה דוח הפעולה ת/11), ובמיוחד לעניין האינטראקציה הארוכה שהייתה בין העד המזהה לנאשם אשר כללה שיחה ואקט של הוצאת חפצים מהכיסים. אין מדובר אפוא בזיהוי על בסיס שברירי שניות או כחלק מאירוע מהיר, אלא בכזה המבוסס על אינטראקציה ממושכת באופן יחסי. לכן, אוסיף כי מעבר לעובדה כי לד"ר בר אין אינטרס בזיהויו של הנאשם דווקא, התרשמתי ממידת הזהירות הרבה שאפיינה את עדותו, שאין חולק לגבי מהימנותה (במובחן - מאמינות הזיהוי).

23. עיינתי בתמונות השונות אשר הרכיבו את מסדר הזיהוי ונראה כי רובם המכריע של הניצבים דומים לנאשם בגילם ובסממניהם החיצוניים הנוספים, מה גם שהמסדר התבצע בנוכחות הסניגור, כך שניתן להניח כי ככל שתמונות הניצבים לא היו מניחות את דעתו, הייתה נשמעת טרזניה מצידו בזמן אמת וטרזניה זאת הייתה מתועדת בפרוטוקול המסדר.

24. נותרנו איפה עם טענת הסניגור לפיה היה על המשטרה לערוך לעד מסדר המדמה את שאירע במציאות, דהיינו - תמונות של ניצבים חובשים כובע קסקט ומרכיבי משקפיים. לטעמי - סוג זה של מסדר היה חסר תועלת או נפקות, וטוב שהמשטרה לא פעלה כך, בוודא בסיטואציה בה העד המזהה ציין כי

נוכח ההתנהלות מול האדם שראה, הוא יכול לזהות את פניו.

25. כיון שזיהוי הנאשם במסדר אינו עומד כראיה יחידה, אלא כראיה אליה מצטרפות ראיות רבות אחרות (לרבות הודאה הנאשם בחקירתו - כפי שיפורט בהמשך), אינני רואה להידרש לעובדה, שהיא מעבר לצורך, כי במהלך עדותו בבית המשפט, זיהה העד את הנאשם, בין היתר, בשל אופן הליכתו [וכדבריו: **"גם עכשיו כשהנאשם יצא החוצה, עכשיו לפי צורת ההליכה אני מזהה אותו"**](עמ' 158 שורות 31-32 לפרוטוקול).

26. אסכם את סוגית הזיהוי ואומר כי ראיתי ליתן משקל משמעותי לזיהוי של הנאשם, בנסיבות אשר תיאר ד"ר בר, וכאשר קביעה זאת מצטרפת לקביעתי בדבר זהות המחזיק בטלפון המבצעי, מתקבלת מסקנה מרשיעה, לא רק ביחס לאישום החמישי, אלא כזו המשליכה על כל האישומים בהם נעשה שימוש במספר המבצעי.

ג. עדותה המפלילה של סוזי

27. נקודת המוצא לבחינת עדותה של סוזי היא כזו לפיה מדובר בעדה הרחוקה מלהיות מתוחכמת ואין לה אינטרס כלשהו בהפללת הנאשם. כפי שפורט לעיל, סוזי הוכרזה כעדה עוינת והודעותיה הוגשו בהתאם לסעיף 10א לפקודת הראיות, ונראה, במובהק, כי יש להעדיף את אמרותיה לחוקרת על פני נסיונותיה הלא מוצלחים לחזור בה מהן במהלך עדותה בבית המשפט. חשוב לציין כי עיון בכלל אמרותיה של סוזי במשטרה מלמד כי סוזי הייתה רחוקה מלהיות "חומר ביד החוקר", שכן אלה כוללות הכחשות, "איבוד זכרון" וניסיונות הרחקה.

בהודעותיה במשטרה, תיארה סוזי את התנהלותה המשותפת עם הנאשם במספר מקרים, אך בעניינינו - מתמקדת הראיה המפלילה בדבריה ביחס לאישום השביעי שם מודה סוזי במעורבות בביצוע המעשה בצוותא עם הנאשם:

"ש: בתאריך 10.5.16 התקשרת מהטלפון 054-3124759 לאיזה משרד בחדרה ודיווחת על מעטפה שהגיעה לחנות?"

ת: כן. אני לא זוכרת את התאריך. התקשרתי ואמרתי שייבואו וייקחו את הכלי בית וירדה בחורה ואלי הלך. הוא היה למעלה בבנין ואז התקשרתי והיא ירדה, הוא ראה שהבחורה יצאה כי הוא ראה, הוא התחבא למעלה בבנין, הוא נכנס למשרד ואני לא יודעת מה הוא עושה שם.

ש: הוא היה גונב כסף?

ת: לא יודעת.

ש: אז למה השתמשתם בתחבולה הזאת?

ת: אני לא יודעת מה היה עושה, מה אני איתו למעלה?

ש: למה את התקשרת למשרד, לאיזו מטרה התקשרת?

ת: בשביל שהוא יצא מהמשרד" (ת/13 ש' 106-114).

סוזי אף תיארה את "קצב" החלפת הטלפונים ככזה שעמד על 10-20 פעמים בחצי שנה, נתון שאף אותו ניתן לראות כסוג של התנהגות מפלילה (ראו הודעתה ת/13 ש' 11-18).

על רקע האינטרס הברור של העדה להימנע מהפללת הנאשם (ומהפללתה שלה) סבורני כי יש משקל משמעותי לאמרתה המפלילה ביחס לעובדות האישום השביעי, ובהינתן העובדה כי כל המעשים בוצעו תוך שימוש באותו טלפון, ניתן לראות באמרה כנתון מפליל אף ביחס ליתר האישומים.

הודעות הנאשם במשטרה

ד.

28. בהודעתו מיום 26.10.10 (ת/2) **הודה הנאשם כי התקשר מהטלפון המבצעי ואיים על ד"ר בר. לדבריו - עשה כן כיון שד"ר בר סירב לטפל בו.**

ניתן לקבוע כי הסברו של הנאשם מופרך על פניו, הן מהטעם שהנאשם חזר בו מהסבר זה בעדותו בבית המשפט שם הכחיש כל קשר לאירוע (פרו' עמ' 391-392), והן מהטעם שד"ר בר כלל לא עומת איתו בחקירה נגדית. מכל מקום, שעה שהנאשם קשר עצמו לשיחות הטלפון שנערכו לד"ר בר, ולנוכחות במרפאתו בשעה הרלוונטית, ובנפול ההסבר שסיפק, יש לראות בדבריו כראיה משלימה ליתר הראיות המפלילות, לרבות לזיהוי על ידי ד"ר בר.

בהודעתו השניה שניתנה באותו יום כבר ציין הנאשם כי: **"אני התקשרתי למשרדים, הייתי מתקשר למשרדים והייתי אומר יש לך חבילה והייתי עולה למשרד, מגיע למשרד, נכנס למשרד אם היו אנשים הייתי עושה, אם לא היו אנשים והדלת פתוחה אני לוקח את זה עלי תסגרי את העניין ונחסוך כאב ראש"** (ת/3 ש' 11).

אמנם, הנאשם סירב ליתן פרטים קונקרטיים ביחס לבתי העסק השונים, הכחיש בהמשך מקרים שכאלה, אך אינני סבור כי יש בכך כדי לעקר לחלוטין את משקלה המפליל של אמרתו שצוטטה לעיל, בוודאי כאשר בבית המשפט לא הצליח לספק הסבר משכנע לאמרה זאת.

29. זו העת להתייחס לדמותו ועדותו של הנאשם בבית המשפט - המתבונן מהצד, יכול להתרשם כי הנאשם אדם הסובל מבעיות שונות, ולא מן הנמנע כי הוא לוקה בנפשו. עם זאת, בחינת התנהגותו לאורך זמן, והתנהלותו עת העיד, מלמדים על מניפולטיביות, יכולת "תזמון" ומידה רבה של תחכום. בחקירתו הנגדית השיב הנאשם לסניגורו בצורה עניינית והגיזנית, ואילו בחקירתו הנגדית "שלף" את מגוון הכלים בהם עשה שימוש לאורך המשפט: ליהג, צחק צחוק לא מותאם, תיבל דבריו אמירות חסרות פשר, עבר "לפתע" לדבר בשפה הצרפתית (אלא שהתברר כי אין מדובר בצרפתית אלא בביליל אמירות לא ברורות אשר נאמרו במבטא צרפתי), תיאר כי לעיתים "שומע קולות" ונמנע באופן שיטתי מהתייחסות עניינית לשאלות התובעת. הכחשתו הייתה כה גורפת וסתמית עד כי הכחיש גם "גרסאות הגנה" שמסר בעבר, לדוגמה - גרסתו כי ביקר במרפאת השיניים של ד"ר בר על מנת לקבל טיפול וסורב.

הפרוטוקול עמוס בדוגמאות להתנהלות הנאשם, ואסתפק באחת בלבד שם תיאר הנאשם את "הקולות": **"הם אומרים לי תתקשר, לא תתקשר. עובדה גם אמרו לי אל תגנוב, לא גנוב"** (פרו' עמ' 400 ש' 19).

כאשר עסקין בפערים כה דרמטיים בין התנהגות המאפיינת חקירה ראשית לבין זו המאפיינת חקירה נגדית, ובנאשם אשר נמנע, הלכה למעשה, לספק הסבר כלשהו למגוון הראיות המפלילות הקיימות, מתבקשת מסקנה בדבר מהימנותה הירודה של הגרסה ובדבר יכולותיו המניפולטיביות.

משאמרתי דברים אלה, דחיתי את טענת הסניגור לפיה יש מקום לפסול את הודאת הנאשם על רקע מצבו, "התנהלותו המוזרה" ורצף האמירות חסרות ההגיון הפנימי שהשמיע (ראו לדוגמא האמור בסעיף 95 לסיכומי ההגנה).

על רקע האמור לעיל, ובהיעדר הסבר משכנע מטעמו של הנאשם, ראיתי ליתן משקל לאמרתו המפלילה בחקירה, אף אם ברור כי היא לוקה בהיעדר קונקרטיות.

התשתית הראייתית - סיכום

30. הקשר ההדוק בין כל האישומים נשען על שימוש באותו מכשיר טלפון ובקווי דמיון ברורים המאפיינים את המקרים השונים. הוכח כי הנאשם החזיק במכשיר הטלפון ממנו בוצעו השיחות לבתי העסק השונים, והוכח, בראיות ישירות המהוות "עוגן מחזק" - כי הנאשם ביצע את שייחסה לו התביעה באישום החמישי (עדות ד"ר בר) ובאישום השביעי (עדות סוזי). כלל הראיות מוכיחות אפוא, מעבר לספק סביר, כי הנאשם הוא האדם אשר ביצע את תוכנית המרמה בכל האישומים המפורטים בכתב האישום.

בשים לב לעובדה כי הסניגור לא חלק על התאמת הוראות החיקוק לנסיבותיהם של האישומים השונים, לא ראיתי להרחיב בשאלת ניתוח יסודות העבירות המיוחסות לנאשם, ואסתפק בכך שאציין כי העובדות המפורטות בכל אישום ואישום מתיישבות עם הוראות החיקוק השונות.

טרם דיון בסוגיית מצבו הנפשי של הנאשם, יש להידרש לשתי סוגיות נוספות בהקשר לתשתית הראייתית:

הראשונה - בקשת התביעה להרשיע הנאשם בעבירת גניבה נוספת באישום העשירי. בכתב האישום ייחסה התביעה לנאשם גניבת ארנק אחד משרדן של המתלוננות, עמליה אייל ואלינור גליקמן, אלא שבהמשך, ובמהלך עדותן, התברר כי דובר בשני ארנקים (ארנקה של גב' אייל וארנק המשרד). בשים לב לעובדה כי מדובר באותה מסכת עובדתית, ובסיטואציה בה הנאשם התגונן, הלכה למעשה, מאישום זה, ראיתי לקבל את בקשת התביעה ולעשות שימוש בסמכותי לפי סעיף 184 לחסד"פ, כך שהרשעת הנאשם בעבירה המיוחסת לו באישום זה תתייחס לשני ארנקים ולא לארנק אחד.

השניה - טענת הסניגור לפיה באירוע נוסף שהתרחש בפתח תקוה נעשה שימוש במספר המבצעי, אלא ששם נמסר תיאור של "מבצע העבירה" שאינו תואם את תיאור הנאשם ובכך, יש לכאורה כדי לערער את הקשר בין המספר המבצעי לבין הנאשם. לאחר בחינת טענת הסניגור, והנתונים שהוגשו מתוך אותו תיק החקירה של אותו מקרה (לרבות הודעה העדה - ת/17), הגעתי למסקנה לפיה אין באותו אירוע כדי לערער את הבסיס הראייתי הקיים בענייננו. בהחלט אפשרי כי אותה עדה התבלבלה בתיאור שמסרה נוכח העובדה כי ראתה אותו בזמן הימלטותו בריצה, טעתה לחשוב כי מדובר באדם שהיא מכירה, וממילא גם לשיטתה - מדובר במי שחבש כובע כך שיכולתה לזהותו בעת בריחה נמוכה מלכתחילה. אציין כי הדברים אף לא עמדו במבחן בית המשפט כיון שהתיק נסגר בהיעדר ראיות.

דין בטענות ההגנה בדבר היעדר כשרות הנפשית של הנאשם

31. כאמור לעיל, ובמסגרת סיכומי, הרחיב הסניגור את טענת "היעדר הכשרות המהותית" לכזו החלה על כלל האישומים.

לענין טענות אלה נשמעו מספר עדויות והוגשו חוות דעת שונות, כפי שיפורט להלן.

32. מטעם התביעה העיד ד"ר דני פישר, מלשכת הפסיכיאטר המחוזי, אשר ערך לנאשם הסתכלות בתנאי אשפוז בחודש נובמבר 2010. מחוות דעתו של ד"ר פישר (ת/17) ומעדותו בבית המשפט עולה כי מדובר במי שטען כי **בלילות ורק בלילות הוא שומע ורואה חייזרים בצבע ירוק המעירים אותו**, אך בבדיקותיו לאורך תקופת האשפוז התברר כי מבין את מהות האישומים נגדו. עוד צוין כי בבדיקותיו נמצא פער גדול בין יכולת ההתגוננות שלו מול האישומים לבין "חוסר ידיעתו והתמצאותו" (המרכאות הכפולות במקור - ב.ש) בדברים בסיסיים, **וכי החשש להתנהגות מגמתית אושש במבחנים פסיכודיאגנוסטיים בהם נמצאה עדות ברורה להיותו מתחזה**. ביחס לכשירות המהותית - צוין כי היה אחראי למעשיו, הבין את השלכותיהם, והיה מסוגל להבדיל בין טוב לרע.

בחוות הדעת המשלימה שהגיש ד"ר פישר קיימת התייחסות לסיטואציה בה "נעלם" תיקו הרפואי של הנאשם במהלך אשפוז קודם בבית החולים טירת הכרמל, כאשר בשלב מסוים הודע לצוות הרפואי כי הנאשם מסר לחוקריו את המקום בו הסתיר את התיק. ד"ר פישר התייחס לסיכומי המחלה מבית החולים "טירת הכרמל" וכן למסמך סיכום האשפוז במוסד "איתנים" וקבע כי להערכתו, אין מדובר במי שסובל ממחלת נפש במובנה המשפטי. עוד צוין כי אין קשר בין מצב פסיכוי לטובת זה של עבירות הדורשות תחכום ותכנון מסוים.

בעדותו בבית המשפט חזר ד"ר פישר על עיקרי חוות הדעת והתייחס, שוב, להיעדר קשר בין הפרעות כאלה או אחרות שאובחנו על ידי גורמים טיפוליים בעבר לבין ביצוע העבירות המתוחכמות, והדגיש את חשיבות ביצוע הבדיקה בסמוך למועדי העבירות, כפי שבוצעה על ידו.

33. מטעם ההגנה הוגשה אסופת מסמכים רפואיים (נ/6) וכן נשמע עדותם של הפסיכיאטר ד"ר אידלמן, ושתי הפסיכולוגיות ד"ר פנינה בלום ויינברג וגב' יעל גורי.

חוות דעתו של ד"ר אידלמן ניתנה בחודש ינואר 2010, בעקבות הפניית בית משפט השלום בירושלים ולאחר שנגד הנאשם הוגש כתב אישום אשר ייחס לו עבירה של איומים טלפוניים על מפקד התחנה. בחוות הדעת ציין ד"ר אידלמן כי מדובר במי שסובל, ככל הנראה, מתהליך סכיזופרני, המתבטא בהפרעות באפקט במהלך החשיבה, ולפי המבחנים הפסיכודיאגנוסטיים הנאשם סובל מפיגור קל. בנסיבות אלה העריך ד"ר אידלמן כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין.

במסגרת חוות דעת משלימה שניתנה בחודש פברואר 2010 ציין ד"ר אידלמן כי לא נרשמו שינויים במצבו של הנאשם ועל כן ניתנה המלצה לצו מרפאתי כפוי.

אין חולק כי בעקבות מסקנותיו של ד"ר אידלמן, הופסקו ההליכים בבית משפט השלום בירושלים וזאת בהסכמת התביעה.

מעדותן של ד"ר פנינה בלום ויינברג וגב' יעל גורי אשר ערכו לנאשם אבחון פסיכו - דיאגנוסטי עולה כי

הנאשם אובחן במי שלוקה במחשבות שווא של גדלות, תהליכי עיבוד לקויים אשר יוצרים בעיות קשות בשיפוט, זאת לצד תפקוד ברמת פיגור שכלי קל. צוין כי יתכן והפיגור הינו תולדה של מצבו הנפשי, ושאינו פיגור ראשוני. עוד נצפו הפרעות חשיבה אשר פוגעות ביכולות הקשר והריכוז של הנאשם. נטען כי הנאשם מגיע מרקע ילדות קשה, ופיתח פנטזיות גרנדיוזיות, וכן יתכן כי מגע עם החוץ מכאיב לו ובצירוף למיעוט המשאבים והכוחות - הוא בורח לפנטזיות. שתי הפסיכולוגיות המליצו על מעקב פסיכיאטרי וטיפול תרופתי לפי הצורך, ושללו אפשרות של התחזות מצידו של הנאשם.

מטופס סיכום מחלה שנערך בשנת **1992** על ידי ד"ר זינגמן עולה כי הנאשם אושפז בעקבות צו להסתכלות שהוציא בית משפט השלום בחיפה, ואובחן כמי שלא נתגלו אצלו סימנים פסיכויים, דיבר לעניין, שוחרר בעקבות הטבה במצבו הנפשי.

מתעודת רופא משנת **1991** עליה חתום ד"ר פרחאט עולה כי לאחר תקופת הסתכלות אליה נשלח על ידי בית המשפט (בתיק התפרצות לבית עסק), אובחן הנאשם כסובל ממחלת נפש בעלת אופי פארנואידי הפוגעת ביכולתו להבחין בין טוב לרע. צוין כי להערכת הרופא המטפל, יש לאשפז את הנאשם והוא אינו מסוגל לעמוד לדין.

ממסמך רפואי שערכה ד"ר דינשטיין מהמרכז לבריאות הנפש בירושלים בשנת **2008** עולה כי הנאשם הובא לבדיקה על ידי שוטרים לאחר שהתנהג בצורה מוזרה ודיבר על "חייזרים" ואובחן כמי שסובל ממחלה נפשית כרונית, אך לא נמצאה עדות לקיומו של מצב פסיכוי. עוד צוין כי הרושם שנוצר הוא של אינטליגנציה בינונית, וכי במהלך בדיקתו חזר הנאשם כמה פעמים כי "אינו אשם" ו"אינו יכול לעמוד לדין".

34. בסיכומיו טען הסניגור כי לאור העובדה כי בדיקת הנאשם על ידי ד"ר פישר נערכה כ-9 חודשים לאחר ביצוע העבירות, ואילו דווקא בדיקותיו של ד"ר אידלמן היו חופפות לזמני חלק מהעבירות, לא ניתן לשלול כי בזמן ביצוע העבירות סבל הנאשם ממחשבות שווא ומבוחן מציאות ושיפוט לקויים אשר יתכן כי השפיעו עליו בביצוע העבירות (ראו סעיף 59 לסיכומי הסניגור). עוד נטען כי יתכן ומחשבות לא רציונאליות הביאו את הנאשם להתקשר למקומות לא מזוהים ולגנוב משם כפי שמחשבות אלה גרמו לו לגנוב בשנת 2006 או להתקשר למקום לא מזוהה בשנת 2008 אז נקבע שאינו אחראי למעשיו מחמת מחלת נפש.

35. הוראת הדין הרלוונטית היא זו הקבועה בסעיף 34 לחוק העונשין ומסייגת את אחריותו הפלילית של מבצע העבירה, לאור מצבו בעת ביצוע העבירה, וזו לשונה:

34ח. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה.

נקודת המוצא היא חזקה של שפיות הניתנת לסתירה ודי לנאשם בעבירה לעורר ספק סביר שהתקיים

בו הסייג האמור בסעיף 34ח.

36. על מנת להיכנס בגדרו של הסעיף נדרשים שלושה תנאים מצטברים:

הבסיס - מחלה נפשית או ליקוי בכושר שכלי; **עוצמת הפגיעה** - חוסר יכולת של ממש להבין את הפסול שבמעשה או להימנע ממנו; **קשר סיבתי** - קשר בין המחלה לבין חוסר היכולת כאמור.

37. נקבע בפסיקת בית המשפט העליון כי תכלית הסייג שבסעיף 34ח לחוק העונשין היא מניעת מצב שבו יענש אדם שעשה את מעשיו בלא שהבין את משמעותם, או מבלי שהייתה לו יכולת בחירה לגביהם [ע"פ 3795/97 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(3), 97, 102], וכי העילה לפטור מאחריות פלילית איננה היותו של מבצע המעשה חולה במחלת נפש, אלא אי יכולתו של החולה, בעטייה של מחלתו, לגבש מחשבה פלילית, ובאין מחשבה פלילית אין מתמלאים יסודות העבירה [ראה ע"פ 10193/07 הרוש נ' מדינת ישראל (18.4.2012)].

ראה לעניין זה אף דברי פרופ' ש"ז פלר:

"אין זה משנה, מה הדיאגנוזה של סיבת השיבוש, לבד שהיא טמונה במערכת השכלית של חיי הנפש של האדם; חשובים הם הסימפטומים של ניתוק כליל מכללי מציאות הטבע או החברה, בה נתון האדם ושה מעוגן מעשהו... אין כל נפקות להבחנות בין המחלות הנפשיות לבין עצמן, לפי שמותיהן או סוגיהן השונים. המכריעה היא התסמונת ולא האיבחון - כלומר אם אכן נעדר האדם כושר הבנה של משמעות מעשהו, הפיזית או החברתית" [ש"ז פלר יסודות בדיני עונשין (1984) (כרך א'), עמ' 71-72].

38. המלומדים יורם רבין ויניב ואקי מסבירים בספרם, כי יש להראות שהנאשם לא ידע את המהות הפיסית של המעשה (פגיעה בעצם הכושר לתפוס את משמעותו של המעשה), או שלא היה מודע למהותו המוסרית של המעשה [דיני עונשין, (התשע"א - 2010), מהדורה שנייה, כרך ב', עמ' 687].

39. במסגרת ע"פ 8653/10 פלוני נ' מדינת ישראל (28.7.2011), נקבע כי ברבות הזמן, נוסף לזיקה בין הרכיב הראשון לבין הרכיב השני עוד מימד. עם התרופפות הדיכטומיה בין מחלות וליקויים שנהוג היה לסווגן בספרות הפסיכיאטרית כ"מחלות נפש" לבין אחרים שלא נהוג היה לתייגם ככאלה בספרות זו, לבש המבחן הננקט לשם קביעת קיומה של מחלת נפש, אופי פונקציונאלי אשר שם את הדגש על מהות התסמינים המופיעים בעטיו של ליקוי ספציפי, ולא על הקטגוריה הרפואית שתחתיה הוא חוסה. במסגרת זאת, אם מחמת הליקוי הנפשי שממנו סובל הנאשם נשללה יכולתו להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבו או להימנע מעשיית המעשה, ייחשב הוא למי שלוקה במחלת נפש. דרישה זו, משמעה כי נדרשת הימצאותם של תסמינים פסיכויים, קרי כאלה המשקפים הפרעה נפשית חמורה ביותר בשיפוט המציאות וביצירת מציאות חדשה בתחומי החשיבה, התפיסה וההתנהגות הדרושים לניהול אורח חיים תקין, שכן אדם במצב פסיכויי אינו מסוגל להעריך את הדיוק של תפיסתו ומחשבותיו ומניח הנחות מוטעות על אודות המציאות. מרכז הכובד אינו מצוי, אפוא, בסיווג אפריורי של הליקוי אלא בתסמיניו בפועל ובמידת פגיעתם בתפיסת המציאות של הנאשם וביכולתו לשלוט במעשיו, והם שמגדירים את התנאי הראשון בדבר מחלת נפש. נקבע כי המבחן הפונקציונאלי מעניק את עיקר המשקל לשאלת התסמינים ובוחן אם בעת ביצוע העבירות, אמנם נמנע מן הנאשם להבין את אשר הוא

עושה או את הפסול שבו, גם אם מאוחר יותר לא היה לדבר ביטוי, וכי הרשעתו וענישתו של מי שתסמינים פסיכויים הובילוהו לביצוע עבירה הגם שהוא נעדר אוטונומיה מוסרית ויכולת מעשית לנהוג אחרת מכפי שנהג, אינה מגשימה תכליות של גמול ואף לא של הרתעה, העומדים ביסוד המשפט.

40. אסכם האמור לעיל ואומר כי על פי פסיקת בית המשפט העליון, שאלת האבחנה הרפואית אינה השאלה המכרעת לקביעת האחריות, והדגש הוא על התסמינים בפועל ובמידת פגיעתם בתפיסת המציאות של הנאשם וביכולתו לשלוט במעשיו. יש לבחון את התקיימותו של הרכיב הראשון הקבוע בסעיף 34ח, בהתאם למבחן הפונקציונאלי אשר שם את הדגש על מהות התסמינים המופיעים בעטיו של ליקוי ספציפי, ולא על הקטגוריה הרפואית שתחתיה הוא חוסה, **ובמסגרת זאת - לבחון אם מחמת הליקוי הנפשי שממנו סובל הנאשם נשללה יכולתו להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבו או להימנע מעשיית המעשה, שאז ייחשב הוא למי שלוקה במחלת נפש.**

41. הביטוי "חוסר יכולת של ממש" הקבוע בסעיף 34ח פורש בעבר כשלילה טוטאלית-מוחלטת של יכולת ההבנה או יכולת הרציה, אולם בהמשך השתנתה עמדת הפסיקה ונראה כי ההלכה כיום מצדדת בפירוש מתון יותר לפיו חוסר יכולת של ממש, אין פירושו שלילה מוחלטת של היכולת אלא גריעה ממשית ממנה, פגיעה מסיבית ועמוקה ביכולת ההבנה או הרציה [ראה ע"פ 5570/01 מיכאלי נ' מדינת ישראל, בפסקה ע' לפסק דינו של השופט רובינשטיין, 5.2.2007]; ע"פ 2965/06 חאמד נ' מדינת ישראל, בפסקה י(5) לפסק דינו של השופט רובינשטיין (19.9.2007); ע"פ 8287/05 בחטרזה נ' מדינת ישראל, בסעיף 14(ה) לפסק דינו של כב' השופט עמית (11.8.2011); ע"פ 7010/09 אבשלומוב נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 5.7.2012)].

42. עוד יודגש כי הפוסק האחרון בשאלות העובדתיות-משפטיות הוא בית המשפט, ועליו לקבוע אם הנאשם עומד בתנאי הפטור של סעיף 34ח לחוק העונשין, באשר הגדרת אי השפיות היא משפטית ולא רפואית, **ומחלת נפש במובן הרפואי-פסיכיאטרי של המילה, אינה בהכרח מחלת נפש המקימה סייג לאחריות הפלילית.** לכן, ההכרעה בשאלה אם הנאשם נושא באחריות פלילית אם לאו מסורה היא לבית המשפט ולא לאנשי בריאות-הנפש (ע"פ 9078/09 פלוני נ' מדינת ישראל, לא פורסם, 14.2.2012).

43. לאחר שבחנתי את הנתונים השונים ונתתי דעתי למכלול העדויות שנשמעו בהקשר למצבו הנפשי של הנאשם, ראיתי לדחות את טענה ההגנה להיעדר כשירות מהותית וזאת נוכח היעדר קשר סיבתי בין מצבו הנפשי הנטען של הנאשם לבין העבירות שביצע.

הגם שאני נוטה לאמץ את התרשמותו של ד"ר פישר לפיה אין מדובר במי שסובל ממחלת נפש במובנה המשפטי, זאת בהיותו הגורם הרפואי היחיד אשר בדק את הנאשם תוך שהוא מודע למכלול הנתונים והאישומים הרלוונטיים, לא ניתן לשלול את התרשמותם של גורמים רפואיים אחרים אשר בדקו את הנאשם לאורך השנים. עם זאת, שאלת היותו של הנאשם סובל ממחלת נפש אינה השאלה המכרעת שכן לא הוכח בפני כי בעת הרלוונטית סבל הנאשם ממחלת נפש **הפוגעת בתפיסת המציאות וביכולתו לשלוט במעשיו**, ובוודאי שלא הוכח כי קיים קשר סיבתי, ולו רופף, לעבירות אותן ביצע.

44. נקבע בפסיקה כי מעבר לאופן בחינת חוות הדעת הרפואיות, ולמשקלן בעת קביעת הממצאים, הרי

קביעת מצבו הנפשי של האדם איננה נשענת רק על חוות דעת רפואיות, אלא גם - ולעיתים בעיקר - על מכלול של עובדות, ראיות, לרבות על מעשיו של מבצע העבירה [ע"פ 5031/01 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נז (6) 625].

בחנית דרך הפעולה בה פעל הנאשם מלמדת כי מדובר בדרך מתוחכמת, מצריכה מחשבה והכנה מוקדמת (לדוגמא - בירור מספר הטלפון של כל משרד), מחייבת תעוזה ותושיה, וכזו שאינה מתיישבת עם התנהלותו של אדם המצוי במצב פסיכוטי ואינו מסוגל לשלוט במעשיו. "המניע" לביצוע המעשים הוא רציונאלי לחלוטין (כספי), ואין בין התנהלות הנאשם בכל אחד מהאירועים לבין סיטואציה בה עסקין בנאשם נעדר אוטונומיה מוסרית ויכולת מעשית לנהוג אחרת מכפי שנהג, דבר וחצי דבר.

עמד על כך ד"ר פישר בחוות דעתו המשלימה (ת/17):

בהתייחס לאופי העבירות המיוחסות לו, עבירות הדורשות תחכום ותכנון מסוים, ושאינן לבין מצב פסיכוטי ולא כלום, הערכתי הינה כי מר ארוש היה אחראי למעשיו בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו ועל פי בדיקותיו במהלך אישפוזו במחלקתנו, היה כשיר לעמוד לדין".

45. זאת ועוד, גם התנהלות הנאשם בחקירתו במשטרה מלמדת על הבנה מלאה, ומהווה אינדיקציה נוספת המחזקת את מסקנתי בדבר היעדר קשר סיבתי כאמור. ראה לדוגמא הניתוח החד והרציונאלי שערך הנאשם בחקירתו מיום 2.11.10 עת אמר לחוקרת את הדברים הבאים:

"...את לא תשברי אותי. אני חצי מהגיל שלך כבר עומד בחקירות, אני אומר לך שכל הדברים האלה, זה רק יומן של חיים, הסרט האמיתי עדיין לא התחיל. אותי קשה לשבור. אני אגוז קשה לפיצוח. יש הרבה דברים שאת לא יודעת עלי. אין לי תנאי ואין לי כלום. בואי נגיד שאני מורשע, השופט עושה אחד ועוד אחד ונותן לי תנאי. אני לא בא כל שני וחמישי, שופט מסתכל על דברים כאלה. כל התיקים האלה זה מיקי מאוס, היום הולכים על שודים ורציחות. במקרה הכי גרוע אם אני מורשע? מה אני אקבל בית סוהר? אני לא מאמין שאני אקבל. ואם אני אקבל בית סוהר אולי חצי שנה עבודות שירות במקרה הכי גרוע" (ת/15 ש' 58).

דומני כי הדברים מדברים בעד עצמם.

לצין כי אני ער לעובדה שהדברים נאמרו בחודש נובמבר, אולם לשטת ההגנה מצבו הנפשי של הנאשם "נמשך" משך חודשים ארוכים, כך שגם דברי הנאשם בחודש נובמבר 2010, נאמרו לכאורה תחת אותו מצב נפשי.

46. העובדה כי בתקופה קרובה בזמן אובחן הנאשם על ידי ד"ר אידלמן כלוקה במחלת נפש, ניתנת להסבר על רקע האישום שיוחס לנאשם באותו מקרה - שיחת טלפון תמוהה למפקד תחנת חברון לאחר שהנאשם כעס על פינוי בית מסוים.

ניתן לומר כי שעה שהפעולה המבוצעת על ידי נאשם לוקה על פניה בחוסר הגיון, ניתן יהיה להצביע בקלות רבה יותר על קשר סיבתי בינה לבין מצבו הנפשי, אולם - וגם אם לא אתן משקל לדעתו של ד"ר פישר אודות יכולות ההתחזות של הנאשם (לרבות בבית החולים "איתנים") - אין זה המצב בענייננו.

משזו המסקנה אליה הגעתי, ולטעמי יש מקום לאמץ את עמדת התביעה, אין מקום להידרש בהרחבה לטענת

הסניגור לפיה עומדת לנאשם טענת "הגנה מן בצדק" נוכח העובדה כי התביעה מדברת בשני קולות (לאור הסכמת התביעה "הירושלמית" להפסקת ההליכים על בסיס חוות דעתו של ד"ר אידלמן). אסתפק בכך שאציין כי ראוי שהתביעה, כפי שנהגה בענייננו, תבדוק כל מקרה לגופו, ותגבש עמדה בהתאם לכלל הנתונים הרלוונטיים לאותו מקרה.

סיכום

47. על יסוד האמור לעיל, ראיתי להרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום ופורטו בסעיף 3 לעיל.

ניתנה היום, כ' אדר ב' תשע"ו, 30 מרץ 2016, במעמד הצדדים.

בני שגיא, שופט